

Asia: VN/35922/2023

**Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi sekä luonnos**

**Lausunnonantajan lausunto**

1. Lausuntonne ensihoitopalveluun sisältyvien sekä ensihoitopalveluun sisältymättömien ambulanssilla toteutettavien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun siirrosta hyvinvointialueille sisältäen ensihoitopalvelun sekä muiden kuljetusten asiakasmaksujen muutokset ja kanavointiratkaisun:

-

2. Lausuntonne muista esitetyistä asiakasmaksumuutoksista (indeksisääntelymuutokset ja käyttämättä jätetyn palvelun maksun muutokset):

-

3. Lausuntonne esityksen vaikutusarvioinneista:

-

4. Edellyttääkö ensihoidon laskutustietojen käsittely muutoksia tietojärjestelmiin (esimerkiksi laskutustietojen saaminen THL:n ylläpitämästä ensihoitorekisteristä hyvinvointialueen laskutusjärjestelmiin)? Arvioi myös muutoksen toimeenpanon aiheuttamia kustannuksia.

-

5. Minkälaisia tietojärjestelmä- ja muita muutoksia ensihoitopalveluun sisältymättömien kuljetusten laskutustietojen käsittely edellyttää? Arvioi myös muutoksen toimeenpanon aiheuttamia kustannuksia sekä toimeenpanoon tarvittava aika.

-

**6. Kysymys hyvinvointialueille (mukaan lukien Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä): Millaisia sopimus- ja kilpailutusvaikutuksia esityksellä arvioidaan olevan alueellanne?**

-

**7. Onko toimialanne lainsäädännössä esteitä sille, että asiakasmaksulakiin nykyisellään sisältyvää viittausta päivähoidon maksuihin (ks. tarkemmin ehdotettu 14 b §) ei jatkossa enää laissa olisi?**

-

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Kuluttajaliitto ry (jälj. ”Kuluttajaliitto”) kiittää mahdollisuudesta antaa sosiaali- ja terveysministeriölle kirjallinen lausunto otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään useita muutoksia sairaankuljetusten korvauksiin sekä asiakasmaksuihin. Ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten rahoitusvastuu ja Kelan nykyisin sairaankuljetuksena korvaamien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuu siirrettäisiin hyvinvointialueille. Sisäänkirjoitetun potilaan siirtokuljetuksia koskevaa sääntelyä selkiytettäisiin. Asiakasmaksulaissa säädettäisiin jatkossa ensihoitopalvelun asiakasmaksusta sekä ensihoitopalveluun sisältyvätkä kuljetusten asiakasmaksuista. Asiakasmaksun suuruus olisi ensihoitopalvelussa sekä muissa ambulanssilla toteutetuissa kuljetuksissa nykyistä omavastuuosuutta suurempi ja maksut kerryttäisivät asiakasmaksukattoon nykyisen matkakaton sijaan. Ensihoitopalvelusta voisi jatkossa periä maksun myös sellaisesta ensihoitopalvelun käynnistä, joka ei sisältäisi hoitoa tai johtaisi kuljetukseen jatkohoitoon. Asiakasmaksut sidottaisiin hyvinvointialueindeksiin ja indeksitarkastuksista tulisi jokavuotisia. Kaiken edellä mainitun lisäksi käyttämättä jätetyistä sosiaali- ja terveyspalveluista perittävän maksun soveltamisalaa laajennettaisiin ja maksun enimmäismäärää korotettaisiin.

Esitysluonnoksessa todetaan, että asiakasmaksulakiin ehdotettavien muutosten vaikutusten arviointi on haastavaa ja esityksellä on sekä asiakkaan maksurasitusta kasvattavia että alentavia vaikutuksia. Luonnoksessa tuodaan esiin, että kotitalouksien kattama osuus julkisten terveyspalvelujen rahoituksesta hieman kasvaisi asiakasmaksujen korotuksen johdosta, mutta vaikutukset kotitalouksien asemaan ja talouteen vaihtelisivat myös palvelujen ja niiden käytön mukaan. Kuluttajaliitto katsoo, että vaikka esitysten vaikutusten arviointi on haastavaa ja voi olla mahdollista, että osa kuluttajista voisi hyötyä hieman esimerkiksi muutoksista matkakaton ja asiakasmaksukaton välillä, on kuitenkin selvää, että esitystä voidaan kokonaisuutena pitää potilaiden taloudellista asemaa heikentävänä. Erityisen ongelmallinen he-luonnos on, kun otetaan huomioon viime aikoina toteutetut useat eri heikennykset potilaiden taloudelliseen asemaan. Suomessa kotitalouksien rahoitusosuus terveydenhuollon kustannuksista on jo nyt suuri ja on kohtuutonta, että sitä lisätään entisestään. Potilaat ovat jo maksaneet liian kovan hinnan yhteiskunnan säästöistä ja monet ihmiset kamppailevat sairastamisen kustannusten kanssa. Potilaiden sairastamisen kustannuksiin kohdistuvaa taakkaa ei saa lisätä.

HE-luonnoksessa esitetään muutoksia potilaiden rahoitusosuuteen hyvin keskeisiä elämää ja terveyttä turvaavien palveluiden eli ensihoitopalveluiden maksujen osalta. Esitysluonnoksessakin

tuodaan esiin, että ensihoitopalvelun maksun perimisen mahdollistaminen tietyissä sellaisissa tilanteissa, joissa sairausvakuutuslain mukaista omavastuuta ei tähän asti ole peritty, vaikuttaisi kotitalouksien talouteen yleisellä tasolla menoja kasvattavasti. Tällä hetkellä ensihoitopalvelu on maksutonta, jos käynti ei sisällä hoitoa tai potilaan kuljetusta jatkohoitoon. HE-luonnos ei sisällä rajausta siitä, ettei ensihoitopalvelun maksua perittäisi jatkossa myös alle 18-vuotiaan henkilön käyttämästä palvelusta. Alle 18-vuotiaiden julkinen terveydenhuolto on tällä hetkellä laajasti maksutonta, mikä suojelee erityisesti kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevia lapsia. Kuluttajaliitto katsoo, että kenenkään ei tulisi miettiä ensihoitopalvelun kustannuksia silloin kun ihmisellä on hätä ja palvelun tulisi olla maksutonta. Lakimuutos alle 18-vuotiaiden ensihoitopalvelun maksullisuudesta voi vaikuttaa jopa käytännössä siihen, miten kaikista haavoittuvimmassa asemassa oleville, esimerkiksi kaltoinkohdelluille, lapsille soitetaan hätäkeskuksesta apua. On myös erikoista, että ensihoitopalvelun maksullisuutta perustellaan esitysluonnoksessa sillä, että päivystysverkkoa koskevien muutosten on arvioitu lisäävän ensihoidon tarvetta. Potilaiden asemaa heikennetään kohtuuttomasti useista eri suunnista. Esitysluonnoksen perusteella on myös epäselvää, miten ensihoitopalvelun kustannus velotetaan asiakkaalta tilanteessa, jossa ensihoito soitetaan paikalle joukkotragedian perusteella.

Kuluttajaliitto haluaa myös todeta, että käyttämättä ja peruuttamatta jätetyn palvelun maksun korottaminen sekä maksun soveltamisalan laajentaminen perheoikeudellisiin palveluihin ja lapsen ja vanhemman välisiin tuettuihin ja valvottuihin tapaamisiin on heikennys potilaiden taloudelliseen asemaan. Vaikka sen käytännön merkitys voidaan mahdollisesti nähdä muita aiemmin kerrottuja muutoksia pienempänä, on yli 70 euron maksu peruuttamattomasta käynnistä kohtuuttoman suuri kustannus palvelunkäyttäjille.

Lopuksi Kuluttajaliitto haluaa korostaa asiakasmaksulain 11 §:n uudistamistarvetta. Olisi välttämätöntä, että kaikkien potilaiden taloudelliseen asemaan vaikuttavien muutosten keskellä asiakasmaksulain 11 §:ään lisättäisiin säännös terveydenhuollon tasasuuruisten asiakasmaksujen alentamisveloitteesta, jos asiakkaan toimeentulo vaarantuu maksun johdosta. Myös terveydenhuollon maksukaton seurantavelvollisuus tulisi siirtää potilailta hyvinvointialueille. Näillä toimilla on kiire.

Lumijärvi Julia  
Kuluttajaliitto ry, Konsumentförbundet rf